

Partizan Maksimiljan Medved - Bojan

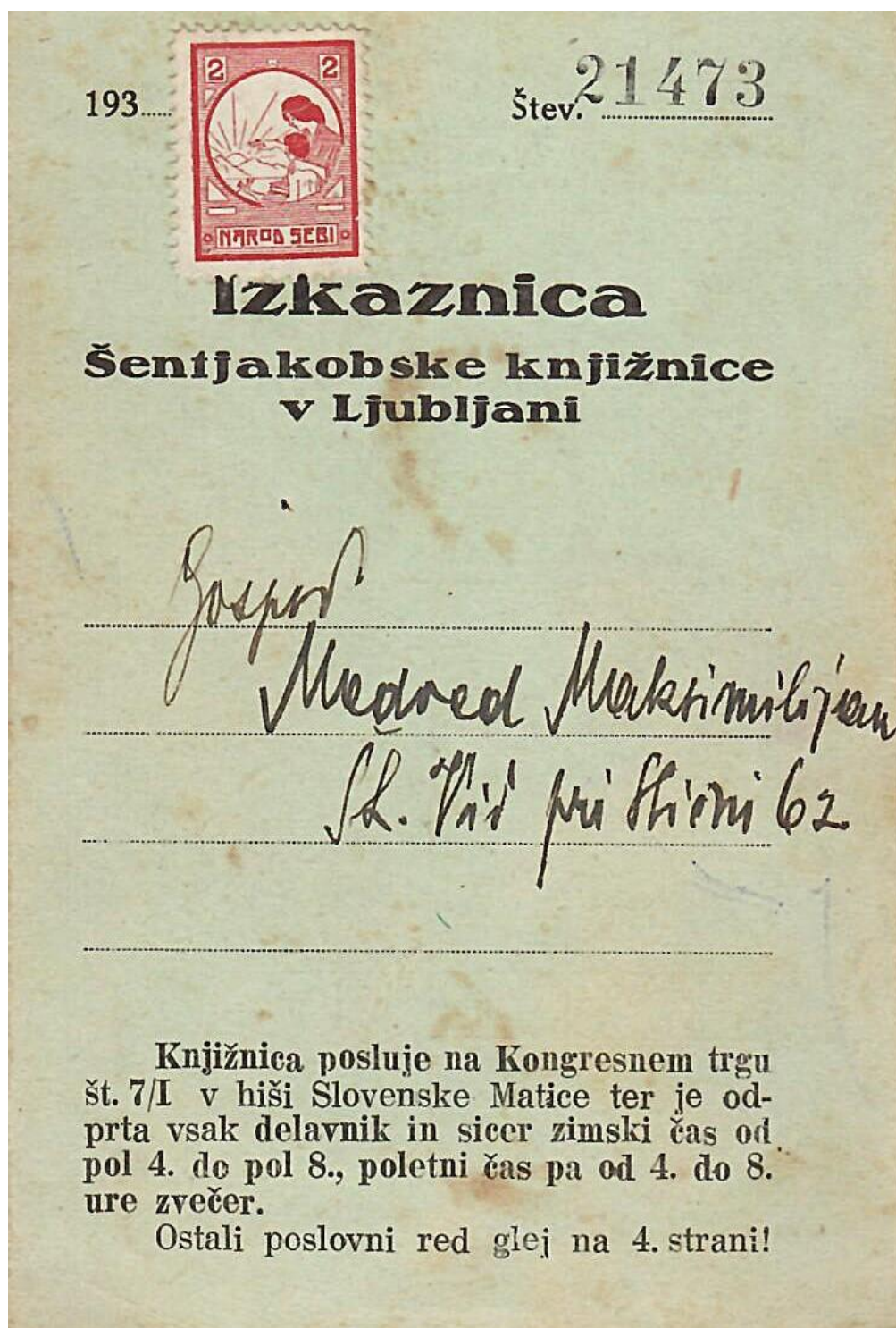
Maksimiljan Medved, za prijatelje Maks, se je rodil 15. oktobra 1923 v Št. Vidu pri Stični, v številni kmečki družini mami Karolini Jereb in očetu Jožetu Medvedu. Osnovno šolo je končal v Št. Vidu pri Stični v Sloveniji.

Maksimiljan Medved, foto portret.

(Arhiv družine Medved)

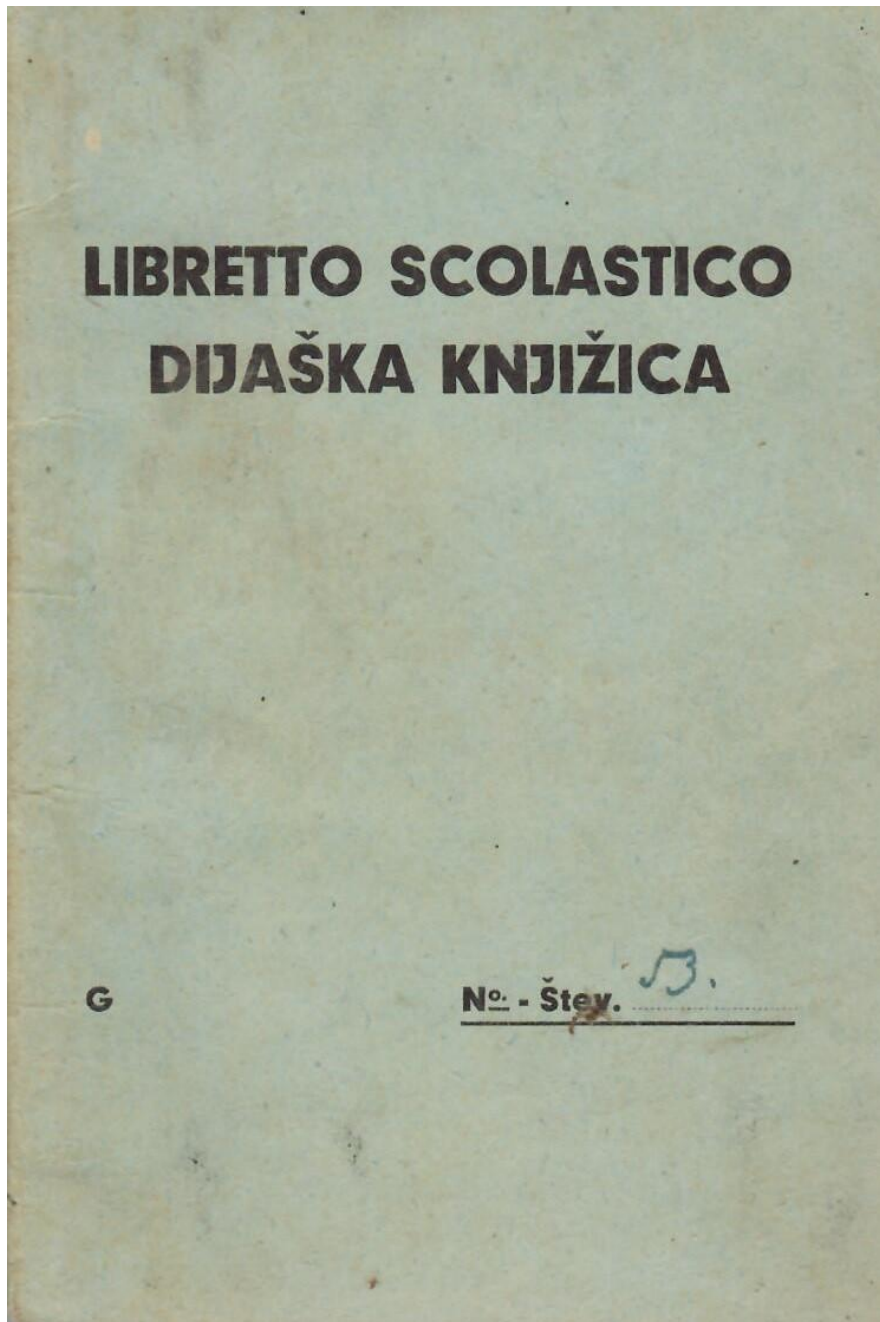
Šolanje je nadaljeval na moški realni gimnaziji v Ljubljani. Obiskoval je tudi glasbeno šolo in lepo igral na harmoniko. Bil je napredno usmerjen in se zelo zgodaj povezal z Osvobodilno fronto Slovenskega naroda.

Izkaznica Maksimiljana Medveda je iz leta 1940.

Foto: Tomaž Teropšič. (Arhiv družine Medved)

Ob kapitulaciji jugoslovanske kraljeve vojske je zbiral odvrženo orožje in zaboje streliva. Vse zbrano je januarja 1942 predal partizanom. V letu 1942 so ga aretirali italijanski karabinjeri, ga zaprli in tudi kmalu izpustili. Prebiral in širil je mladinsko in partijsko literaturo ter se udeleževal raznih akcij. Večkrat se je vračal v domači kraj in organiziral mladino za boj proti italijanskem okupatorju.

Italijanska dijaška knjižica v šolskem letu 1942/43.

Foto: Tomaž Teropšič. (Arhiv družine Medved)

Leta 1943 je maturiral. Ob kapitulaciji Italije leta 1943 je vstopil v Loško partizansko brigado Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije (NOV in POS).

REGNO D'ITALIA — PROVINCIA DI LUBIANA
KRALJEVINA ITALIJA — LJUBLJANSKA POKRAJINA

Lettera scritta a mano (p. 1)
ordinanza dell'alto sc.
№ - 109, 16. p. 1941
Ne potlogi mar. voj. Mon.
№ 109, 16. p. 1941.
prov. di Lubiana.

Ginnasio reale maschile a Lubiana
moška realna gimnazija v Ljubljani

Nº del registro 53.
Stev. vpisnice

Certificato annuale Letno spričevalo

Medved Maksimilijan, di *Giuseppe*,
sin - ~~1941~~

nato(a) il *15. ottobre* 19*23*, a *St. Vid pri Stični*,
distretto *občina* v kraju
di religione *rom. catt.* frequentò
okraj *verozpovedi* *rom. kat.* je obiskoval(a)
nell'anno scol. 194*2*-194*3*, per la *prima* volta la *settima* classe
v šolskem letu *prva* krat *sedem* razred

di questa scuola e ha ottenuto i seguenti giudizi:
te šole in pokazal(a) naslednji uspeh:

Religione — Verouk	<i>ottimo</i> <i>ottimo</i>	
Lingua italiana — Italijanski jezik	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Lingua slovena — Slovenski jezik	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Lingua tedesca — Nemški jezik	<i>buono</i> <i>dolore</i>	
Lingua latina — Latinski jezik	<i>buono</i> <i>dolore</i>	
Lingua greca — Grški jezik		
Storia — Zgodovina	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Geografia — Zemljepis	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Scienze naturali — Prirodopis	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Fisica — Fizika	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Chimica — Kemija	<i>buono</i> <i>dolore</i>	
Matematica — Matematika	<i>buono</i> <i>dolore</i>	
Geom. descrittiva — Opisna geometrija		
Igiene — Higiena		
Elementi di filosofia — Temelji filozofije		
Storia dell'arte — Umetnost		
Disegno — Risanje		
Canto — Petje		
Educazione fisica — Telovadba	<i>molto buono</i> <i>pravo dobro</i>	
Lavori manuali — Ročno delo		

MATERIE NON OBBLIGATORIE — NEOBEVZNA PREDMETA:

Lingua francese — Francoski jezik		
Lingua tedesca — Nemški jezik		
Condotta — Vedenje	<i>ottimo</i> <i>ottimo</i>	

Assenze: ore giustificate *192*, ore ingiustificate
Izostanki: opravičenih ur *192*, neopravičenih ur

Nº del protocollo *438*, *Lubiana* il *31. luglio* 1943-XXI
Stev. delovodnika *Ljubljana*, dne *31. julija*

Bajuk Bozidar capoclasse — razrednik
[Stampa] presidente — ravnatelj

Italijansko gimnazijsko spričevalo iz leta 1943.
Foto: Tomaž Teropšič. (Arhiv družine Medved)

Italijanska dopisnica iz marca 1943.

Foto: Tomaž Teropšič. (Arhiv družine Medved)

Njegovi soborci so ga poznali pod partizanskim imenom Bojan. Ob jesenski nemški ofenzivi leta 1943, je bil pri Cerkniškem jezeru težko ranjen v nogo. Po ozdravitvi je postal borec Tomšičeve brigade, s katero je prišel konec leta 1943 v Brkine.

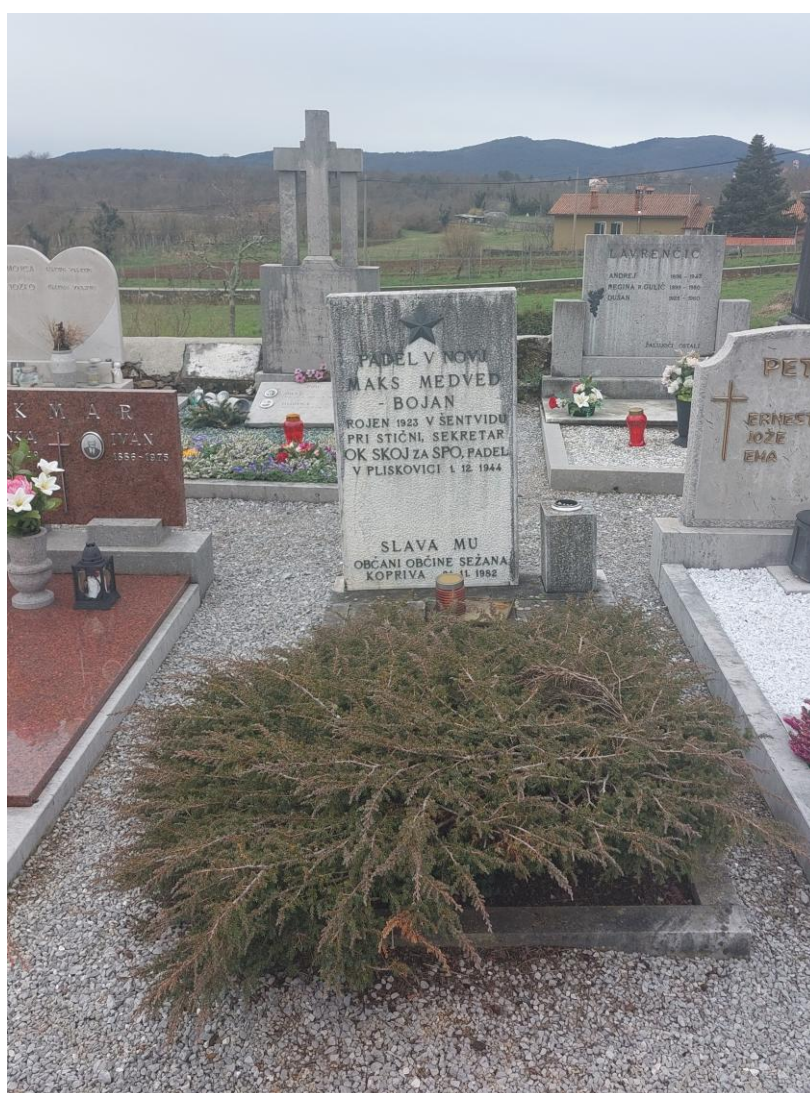
Platnici knjige o boju v Slovenski Istri v času 2. svetovne vojne.

Januarja 1944 so Bojana poslali v Slovensko Istro, da bi pomagal pri delu z mladino, ki ga je hitro vzljubila. V njem je videla svojega voditelja in učitelja. Lepo je igral harmoniko in rad je prepeval pesmi. Mladino je učil partizanskih pesmi in krajših iger.

Člani okrožnega komiteja SKOJ za Slovensko Istro. Prvi z leve je Maksimiljan Medved. Trst, poleti 1944. Objavljeno v knjigi Slovenska Istra v boju za svobodo, str. 461.

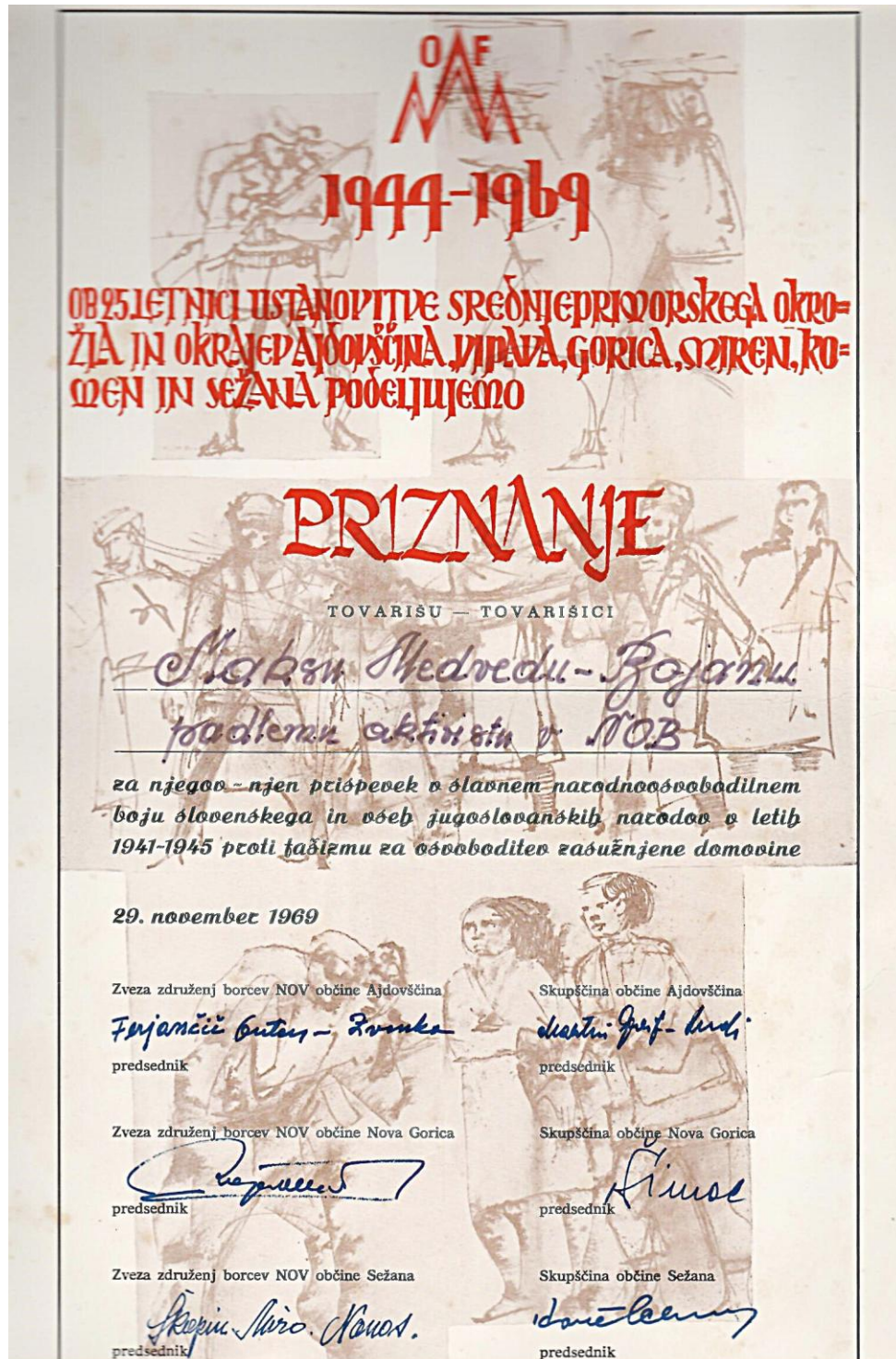
Bojana so vključili v okrožni komite SKOJ (Zveza komunistične mladine Jugoslavije) za Južno Primorsko. Kmalu nato je bil postavljen za sekretarja SKOJa Srednjeprimorskega okrožja. Na Krasu je nadaljeval delo med mladimi Kraševci. Tu je padel 1. decembra 1944 v spopadu z italijanskimi fašisti v Pliskovici, v občini Sežana. Preden se je mrtev zgrudil, je zavpil »Smrt fašizmu.« Mrtvega so naložili na kmečki voz in odpeljali v Koprivo pred fašistično postojanko. Zvečer je mladina Koprive odpeljala voz in priljubljenega voditelja Bojana pokopala na vaškem pokopališču.

Nagrobnik Maksimiljana Medveda na pokopališču v Koprivi.

Foto: Davor Kernel. Hrani Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica, zgodovinski oddelek.

Bojanov grob so svojci obiskovali vsako leto. Leta 1950 je bila na grob postavljena skromna spominska plošča, leta 1982 pa so njegov grob dokončno uredili, tudi po zaslugi njegovega mlajšega brata, partizana Antona Medveda.

Listina priznanje iz leta 1969. Foto: Tomaž Teropšič.
(Arhiv družine Medved)

Leta 1969 mu je bilo posmrtno podeljeno priznanje ob 25. letnici ustanovitve Srednjeprimorskega okrožja in okrajev Ajdovščina, Vipava, Gorica, Miren, Komen in Sežana za njegov prispevek v slavnem narodnoosvobodilnem boju slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov v letih 1941-1945 proti fašizmu za osvoboditev zaslužnjene domovine.

LIK OKROŽNEGA SEKRETARJA SKOJ ZA SREDNJEPRIMORSKO

Maks Medved-Bojan, sin Dolenjske dal življenje za svobodo na Krasu

Padel je v spopadu s fašisti v Pliskovici 1. decembra 1944

Prav gotovo so drugi soborci in soborki NOB padlega mladinskega voditelja Maksa Medveda - Bojana bolj poklicani kot jaz, opisati njegovo življenje in borbeno pot. Toda odločil sem se napisati o njem nekaj spominov, ker sem bila -riča njegovi smrti. Drugi razlog je tudi, v tem, da so ga do sedaj prenašali "poštevati". Čelo njegov grob na pokopališču v Kopri-ri ni tako negovan, kot bi moral biti za takega borca. V svojem kratkem življenju je po otroški in dijaški dobi najpolneje doživljal NOB, saj je bil ves prežet z nemomajno voljo in raztjanjem svojih moči v boju proti okupatorju.

Izhajal je iz družine malega kmeta v entvidu pri Stični na Dolenjskem, kjer se je rodil 15. oktobra 1923. Nedarjenega za učenje že v osnovni šoli so starši z velikimi gnotnimi težavami poslali v Ljubljano nadaljevat šolanje na gimnazijo. Domačin je bil iskreno hvalečen za vso skrb in pomoč. Bil je sin napredno usmerjenih staršev. Postopno je začel spoznavati vzroke za revščino in izkoričanje ljudi, ki so v potu svojega obraza delali na polju ali v tovarni.

Ugodno leto 1941 je izredno razbalo zlasti mlade. Tedaj je bil Maks v dijaškem internatu Uči-

teljskega doma v Ljubljani, v katerem se je kmalu razvila močna organizacija mladine in SKOJ. Kot član ilegalne organizacije je že v začetku italijanske okupacije zbiral s somišljeniki orožje, ki ga je odmetavala bivša jugoslovanska vojska. Širil in prebiral je partijsko in mladinsko literaturo. Udeleževal se je raznih akcij proti okupatorju. Leta 1943 je maturiral. 1)

S kapitulacijo Italije je odšel v partizane. Vstopil je v Primorsko brigado. Ob nemški ofenzivi v novembru 1943 je bil pri Cerkliskem jezeru hudo ranjen v nogo. Zdravil se je na Krasu. 2) Nato je deloval v mladinski organizaciji ZSM in SKOJ. Izkazal se je v mladinskih akcijah z dobrimi političnimi in organizacijskimi sposobnostmi. Zaupali so mu vodilne dolžnosti. Borbeno pot ga je vodila v slovensko Istro. Bil je sekretar okrožnega komiteja SKOJ. Deloval je sredi vsakovrstnih težav, vendar med potvrditvami mladinci, ki so izvajali številne uspešne akcije proti okupatorju in mnogi med njimi tudi padali v boju. S količino vaemo in zrelostjo je vodil in gradil politično mladinsko organizacijo je razvidno v teh vrsticah: «Po naročilu okrožnega komiteja SKOJ je dobil komitej SKOJ loparskega rajna nalogo, da pripravi prostor in vse potrebno za okrožno mladinsko konferenco, ki je potem bila 7. aprila 1944 v šolskem poslopu v Trstskih. Konference so se udeležili člani okrožnega komiteja SKOJ in odbora ZSM ter predstavniki vseh rajnskih komitejev in mladinskih odborov; prisostvovali so tudi delegati rajnskih komitejev iz Brinor, predstavniki enot NOV, ki so delovale na tem območju, in člani OK KPS in OOF».

Konferenco je vodil Maks Medved - Bojan in pripravil zanjo organizacijsko poročilo. Ivan Matko - Imko, član okrožnega komiteja KPS, je imel politični referat o tedanjih razmerah, medtem ko so predstavniki rajnskih komitejev in odborov poročali o svojem delu. Na isti konferenci so prvič izvolili člane mladinskih vodstev, obeneri pa si začrtali obsežne naloge za bodoče delo. 3)

Toda klub vseobj razširjenemu okupatorjevemu nasilju so bili mladinci vedno v prvih vrstah. Udeleževali so se oboroženih, sabotažnih, napisnih, in trosilnih propagandnih akcijah. Delovali v obveščevalni in kurirski dejavnosti, v partizanskem šolstvu itd. Jeseni leta 1944 so prenesli Bojana iz Istre na območje Srednje Primorske (Kras, Vipava, Goriska). Iz pisma, ki ga je napisal sestri, beremo izpoved mladega borca, pozornega opazovalca naravnih lepot in ljudi ter cloveka pristnega tovrstiv

Prezvel je sekretarjevo dolžnost komiteja SKOJ Srednjeprimorske

Maks Medved - Bojan

teju SKOJ. Zato sem naročila tovaršici Davorini, naj se po možnosti čim prej oglasi na mojem domu v Pliskovici. Ni minilo niti pol ure, ko so se na moje veliko začudenje, ker jih nisem pričakovala, pojavili na mojem domu Bojan, Sava Sostič, članica Pokrajinskega komiteja SKOJ za Primorsko, in Penička, članica okrožnega komiteja SKOJ. Bili so nasmejani in dobro razpoloženi. Povedali so mi, da so me iskali na sedežu komitejskega komiteja SKOJ, kjer jim je Davorina povedala, da me bodo še našli doma, če bodo pohiteli. Povabila sem jih v sobo. Posedli smo okrog mize. Bojan in Sava sta me med drugim seznanila, da je sedaj veliko novih nalog za uspešno izvedbo «tekmovanja svo-bede». Povele pa je takoj obvestiti Zmago Živevo, članico okrožnega komiteja SKOJ, da bo odšla v Trst iskat zvezo s tržakiškim komitejem SKOJ, ker je bila le-ta pretrgana zaradi aretacij več njegovih članov in članic. Prav tedaj je bila pri nas Milena Svagelj iz Stanjela, ki je čakala na odhod na sejo slokejskega komiteja v Arber. Sprejela je nalogo, da bo obvestila Zmago. Če pa ona ne bi mogla iti v Trst, ker je ležala bolna, bo odšla po njenem naročilu druga tovaršica. Bojan je medtem napisal zanjo pismo. Odnesla ga je Milena, ki se je odpeljala s koleson, medtem ko smo bili mi zatopljeni v razglabljanje naših novih nalog.

V tistem trenutku so se odprla vrata. Zagledali smo fašističnega podoficirja z naperjeno bronzreliko. Zavpil je: «Chi siete voi? (kdo ste vi?)». Ostrmeli in skorajda okameneli smo od presenečenja; Bojan se je zagnal v fašista. Nekaj hipov sta se valjala po tleh,

pravila, je pričrvelo v kuhinjo 5 ali 6 fašistov. Vseprek so premetavali. Pokradli in odnesli so vse, kar jim je prišlo pod roko.

Mene so aretirali. Hoteli so vedeti, kje sta ostali dve mladinki. Zatrjevala sem jim, da ju ne poznam in da sta pobegnili. Pretepal so me s pasičnimi kopiti. Odvedli so me s seboj vso izmace-no. Izročili so me nemškemu poveljstvu v Dutovljah. Tam sem prestala huda zaslišanja, vendar nisem ničesar priznala. Izpustili so me pod pogojem, da se moram dnevno javljati v njihovi postojanki. Tega seveda nisem storila, ampak sem odšla v ilegalno, kjer sem že delala. Mrtvega Bojana so odpeljali s seboj. Naša mladina je izgubila pogumnega voditelja. Sin z dolenjske dežele je pretil svojo kri na Primorskem za svobodo zaslužnjene slovenskega naroda.

VIDA KLATZER - BREDA

- Viri
- 1) Julka Furjančič, izjava.
 - 2) Priredil Vladimir Kavčič, Mladost v boju, izdal klub borcev NOV «Kosmač - Klemenec, Ljubljana 1966, stran 113.
 - 3) Skupina avtorjev, slovenska Istra v boju za svobodo, založba Lipa, Koper 1976, stran 462.

Časopisni izrezek. Primorski dnevnik, 14. april 1978, str. 23.

Foto: Tomaž Teropšič. (Arhiv družine Medved)

Dr. Tomaž Teropšič,
vojni in vojaški zgodovinar